

**BASIN YOLUYLA KİŞİLİK HAKLARININ İHLALİ
DAVALARINDA YETKİLİ MAHKEMENİN
TESİSİNDE ELE ALINAN HAKSIZ FİİLİN İKA YERİ
KURALINA AVRUPA ADALET DİVANI
TARAFINDAN GETİRİLEN YORUM: Fiona Shevill
and Others v. Press Alliance SA Davası**

Yrd. Doç. Dr. Sibel ÖZEL*

I. GİRİŞ

İletişim teknolojisindeki hızlı ilerlemeler, küresel dünyada ulusların ve ülkelerin birbirleriyle olan temaslarındaki artış, bir ülkede basılan bir yayının ya da yapılan TV programının bir başka ülkede okunmasını veya izlenmesini kolaylaştırmakta; dolayısıyla yayın sonucu gerçekleşen etkiler birden çok ülkede hissedilmektedir. Medya yoluyla kişilik haklarının tecavüzü, eylem yeri ile zarar yerinin ve hatta zarar yerlerinin farklı ülkelerde cereyan ettiği haksız fiil türüne bir örnek olmaktadır. Birden çok ülkeyle temas halinde olan bu tür haksız fiillerde yetkili mahkemeyi haksız fiilin ika yeri esasına göre tespit eden kuralın içerdiği anlam yerel davalara nazaran daha fazla önem kazanmaktadır.

Haksız fiillerde ika yerinin yetkili mahkemenin tesisinde arz ettiği değer pek çok hukuk sisteminde kabul görmüştür. Kıta Avrupası sisteminde mahkemelerin yetkisini düzenleyen Brüksel⁽¹⁾ ve Lugano konvansiyonları⁽²⁾ davalının üye ülkelerden birinde ikametgahını öngören genel kuraldan⁽³⁾ ayrı olarak haksız fiiller için özel bir hüküm getirmiştir. Buna göre

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Devletler Özel Hukuku Öğretim Üyesi

(1) 1968 tarihli Hukuki ve Ticari Konularda Mahkemelerin Yetkisi ve İlamların Tenfizi Konvansiyonu için bkz. OJ. 3.10.1989 L. 285 s. 1. Konvansiyon Avrupa Birliği üyeleri arasında geçerlidir.

(2) 1988'de Lugano'da AB üyesi ülkelerle EFTA üyesi ülkeler arasında imzalanan ve Brüksel konvansiyonu ile aynı hükümlerden oluşan Lugano konvansiyonu için bkz. OJ. 25.11.1988, L. 319, s. 9. Konvansiyonlarda benimsenen esaslar için bkz. WALTER/DALSGAARD:"The Civil Law Approach" in Transnational Tort Litigation: Jurisdictional Principles edited by McLachlan/Nygh, Oxford 1996, s. 41 vd. Bu Konvansiyonların yerini artık Mart 2002'de yürürlüğe giren Hukuki ve Ticari Konularda Mahkemelerin Yetkisi ve İlamların Tanınması ve Tenfizi ile ilgili 22 Aralık 2000 tarihli 44/2001 nolu KonseyTüzüğü (OJ. 16.1.2001, L012, s. 1) almıştır.

(3) m.2.

haksız fiilin vuku bulduğu yer mahkemesi de uyuşmazlığı çözümlenmeye yetkilidir⁽⁴⁾. Uluslararası nitelikli bir haksız fiilde haksız fiili oluşturan öğelerin herbirinin farklı ülkelerde cereyan ettiği nazara alınır, m. 5 (3)'ün içerdiği anlamın neyi ifade ettiğinin saptanması gerekmektedir. Avrupa Adalet Divanı *Bier v. Mines de Potasse d'Alsace*⁽⁵⁾ davasında uluslararası alanda cereyan eden çevre kirliliği olayında, haksız fiilin vuku bulunduğu yer terimini yorumlayarak, mağdurun tercihine göre zararın meydana geldiği yer veya zarara yol açan fiilin işlendiği yer mahkemesinde dava açılacağına hükmetmiştir. Haksız fiiller alanında emsal teşkil eden bu karar, çalışma konumuz olan *Shevill v. Press Alliance*⁽⁶⁾ davasında da ele alınmış ve basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde zararın meydana geldiği yer ile zarar yol açan fiilin işlendiği yerin neresi olduğu tanımlanmıştır.

II. OLAYLAR

Dava konusu olayda dört davacı bulunmaktadır: İngilterede, Yorkshire'da oturan Fiona Shevill; Fransadaki döviz bürosunu işleten, İngiltere'de ticari faaliyette bulunmayan Fransız şirketi Chequepoint S.A.R.L; İngiltere'de "Chequepoint" ismi altında döviz bürosu işleten yabancı şirket Ioxa Trading; Chequepoint S.A.R.L ve Ixora Trading Inc'i kontrol eden Belçikalı holding Chequepoint International Ltd.

Davalı ise Fransız şirketi Press Alliance S.A'dır. Davalı 28 Eylül 1989'da France Soir isimli günlük gazetede bir makale yayınlamak, France Presse ajansından alınan bilgiler ışığında Chequepoint S.A.R.L tarafından işletilen Paris'teki döviz bürosunda uyuşturucu baskını yapıldığını iddia etmiş ve Chequepoint şirketi ile Fiona Shevill'in isimlerini zikret-

(4) m. 5 (3).

(5) (1976) ECR, 1735. Karar için bkz. SCHLOSSER, Peter: "Product Liability" in Transnational Tort Litigation: Jurisdictional Principles, edited by by McLachlan/Nygh, Oxford 1996, s. 72; BRAND, Ronald: "Tort Litigation in a Multilateral Convention: the Lessons of the Due Process and the Brussels Convention" 24 BJIL, 125 (1998) s. 144. Ayrıca bkz. ÖZEL, Sibel: "Milletlerarası Özel Hukukta İmalatçının Sorumluluğu" Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, İstanbul 2001, s. 945.

(6) Case C-68/93, (1995) ECR, I-415. Karar için bkz. KAYE, Peter: Law of the European Judgments Convention v. 2, Barry Rose Law Publishers Ltd. 1999, s. 1400 vd; DICEY and MORRIS on the Conflict of Laws, thirteenth edition, edited by Lawrence Collins v.1, London Sweet and Waxwell 2000, s. 354; CARTER, P.B: "Defamation" in Transnational Tort Litigation: Jurisdictional Principles, edited by McLachlan/Nygh, Oxford 1996, s. 120; FISHER, David: Defamation via Satellite, A European Law Perspective, Kluwer Law International, 1998, s. 117 vd.

miştir⁽⁷⁾.

Davacılar söz konusu makalede para aklayarak uyuşturucu trafiği ağının bir parçası olduklarının iddia edildiği gerekçesiyle kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek 17 Ekim 1989'da İngiltere'de ve Galler'de dava açarak, France-Soir'in satıldığı Fransa, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinde meydana gelen zararların tazminini talep etmişlerdir⁽⁸⁾. France-Soir gazetesinin takriben 237.000 nüshası Fransa'da, 15.000 nüshası ise diğer Avrupa ülkelerinde satılmıştır. İngiltere ve Galler'de sadece 320 adet satılmıştır (5 tane Yorkshire'da)⁽⁹⁾.

Davalı, İngiltere ve Galler Yüksek mahkemesinde açılan davada yetki itirazında bulunmuş ve Konvansiyonun 5 (3) maddesi uyarınca İngiltere'de haksız fiilin meydana gelmediğini iddia etmiştir. İtiraz reddedilmiş, mesele İstinaf Mahkemesine intikal etmiştir. İstinaf mahkemesi de davalının yetki itirazını reddedince dava House of Lords önüne gelmiştir. House of Lords davayı bekletici mesele yapmış ve Avrupa Adalet Divanına cevaplaması için 7 soru yöneltmiştir.⁽¹⁰⁾

1. Bir gazete yazısı nedeniyle kişilik haklarının ihlali davasında Konvansiyonun 5(3) maddesinde yer alan "haksız fiilin vuku bulduğu yer" terimi
 - (a) gazetenin basıldığı ve satışa sunulduğu yeri mi; yoksa
 - (b) gazetenin belirli kişiler tarafından okunduğu yer veya yerleri mi; yoksa
 - (c) davacının en fazla tanındığı yer veya yerleri mi ifade etmektedir?
2. 1. sorunun cevabı (b) ise haksız fiilin o yere bağlı olması, okuyucuların davacıyı tanıması ve yazılanların onu işaret ettiğini anlamaları ile mi olmaktadır?
3. Zararın birçok ülkede hissedildiği kabul edilirse (çünkü gazete basıldığı ve satışa sunulduğu Üye Devletten başka en az bir Üye

⁽⁷⁾ (1995) ECR, I-454.

⁽⁸⁾ (1995) ECR, I-454-455.

⁽⁹⁾ (1995) ECR, I-455.

⁽¹⁰⁾ (1995) ECR, I-456-458.

Devlette satılmıştır) gazetenin satıldığı her bir Üye Devlette ayrı bir haksız fiil vuku bulmuş ve bununla bağlantılı olarak her bir Üye Devlet madde 5 (3) anlamında yargı yetkisine sahip olmuş mudur? Eğer öyleyse, fiil ne kadar zarar verici olmalıdır veya toplam zarar içindeki oranı ne olmalıdır?

4. Haksız fiil terimi ulusal hukuklara göre bilfiil zararın varlığı için delil olmadığı durumlarda, zararın ispatı olmaksızın da dava edilebilen bir fiili kapsamakta mıdır?
5. Madde 5 (3) anlamında haksız fiilin vuku bulup bulmadığına karar verirken yerel mahkemelerden kendi kuralları dışında başka bir kurala dayanarak mı meseleyi halletmesi beklenmektedir? Eğer öyleyse başvurulacak diğer kurallar, maddi hukuk, usul hukuku ya da delillerle ilgili kurallar mıdır?
6. Kişilik haklarının ihlali davasında eğer yerel mahkeme yazının dava edilebilir şekilde yayınlanmış veya (alenileştirilmiş) olduğuna karar verirse-ki bunun sonucunda şeref ve haysiyetin zarar gördüğü varsayılır-diğer Üye Devletlerin kendi yargı alanlarında yayınlanmış benzer yazılarla ilgili olarak farklı bir sonuca varabileceklerini kabul etmek doğru olacak mıdır?
7. Konvansiyonun 5 (3) maddesine göre dava hakkı olup olmadığına karar verirken, bir mahkeme davacıdan hangi hususların ispatını isteyecektir ki
madde 5 (3) koşulları
 - (a) genel olarak
ve
 - (b) (mahkemenin yetkisi var ise) davanın yargılanması esnasında yeniden tetkik etmeyeceği meselelerle ilgili olarak gerçekleşmiş olsun?

Divan bu soruları çeşitli gruplar altında toplayarak cevaplandırma yolunu seçmiştir. Mahkeme kararına geçmeden önce iki raportör görüşüne değinmeyi konunun daha iyi anlaşılması için gerekli gördük.

III. RAPORTÖR GÖRÜŞLERİ

A. Mr. Darmon'un Mütalaası

Mr Darmon şeref ve haysiyet ihlali sebebiyle açılan davanın m. 5 (3)

kapsamında yer aldığını belirttikten⁽¹¹⁾ sonra haksız fiilin vuku bulunduğu yerin neresi olduğunu saptamaya çalışmıştır.

Darmon, *Bier v. Mines de Potasse d'Acase*⁽¹²⁾ ve *Dumez France and Trocoba*⁽¹³⁾ davalarına atıf yapmış ve mukayaseli bir çalışma ile Üye Ülkeler arasında bu alanda tesis edilen yetki kurallarını incelemiştir⁽¹⁴⁾. Alman hukuku yayın yeri ve satış yeri mahkemelerinin her ikisine de yetki tanımıştır. Yalnız satış yeri mahkemesinin yetkili olabilmesi için satışın yayıncı tarafından gerçekleştirilmesi veya öngörülebilmesi gerekmektedir. Her iki mahkeme de zararın tümü için tazminata hükmedebilmektedir⁽¹⁵⁾.

Belçika hukukuna göre haksız fiili oluşturan unsurlar (satış, yayın) Belçika'da gerçekleştiğinde mahkemelerin yetkisi tesis edilmiş olmaktadır. Söz konusu mahkemelerin herbiri meydana gelen zararın tümü için yetkilidir⁽¹⁶⁾.

Fransız hukukunda davalının ikametgahı veya zarara sebep olan fiil yeri (yayın yeri olmaktadır) ya da zararın hissedildiği yer (satışın yapıldığı yer olmaktadır) mahkemeleri yetkilidir. Zarara sebep olan fiil yeri mahkemesi zararın tümü için yetkili iken, zararın hissedildiği yer mahkemesi sadece yargı alanı içinde oluşan zarar miktarı için yetkilidir⁽¹⁷⁾.

Lüksemburg hukukunda haksız fiil davalarında yetkili mahkeme davalının tercihi göre davalının ikametgahı mahkemesi veya haksız fiilin vuku bulunduğu mahal mahkemesidir. Belçika doktrini Fransa'da olduğu gibi satışın gerçekleştiği yer mahkemesi ve yayının yapıldığı yer mahkemesini yetkili kabul etmektedir⁽¹⁸⁾.

(11) (1995) ECR, I-418.

(12) Bkz. dn. 5.

(13) (1990) ECR 49. Kararda doğrudan zarar dolaylı zarar ayrımı yapılmış ve doğrudan sonucun hissedileceği yerde dava açılacağı hükme bağlanmıştır. Bkz. ÖZEL, s. 945. Aslında zarar yeri terimiyle ifade edilmek istenen husus da budur. Zira zarar yeri hukuken korunması gereken asıl menfaatin ihlal edildiği yerdir. Bu anlamda zarar yeri ihlalin doğrudan bir sonucu olarak malvarlığında bir eksilmenin meydana geldiği yeri değil, sonuç yerini ifade etmektedir. TURHAN, Turgut: Haksız Fiilden Doğan Kanunlar İhtilafı Alanında İka Yeri Kuralı, Ankara 1989, s. 170-171. Dolayısıyla zarar yeri ile sonuç yeri eşanlamli olarak kullanılmaktadır.

(14) (1995) ECR, I-420-422.

(15) (1995) ECR, I-422-423 pr. 30.

(16) (1995) ECR, I-423 pr. 33.

(17) (1995) ECR, I-423 pr.34.

(18) (1995) ECR, I-424 pr.35.

İspanya ve İtalyan hukuklarında basım ilk satış yeri mahkemesi, zararın nerede meydana geldiğine bakmaksızın, tüm zarar miktarı için yetkilidir⁽¹⁹⁾.

Birleşik Krallık ve İrlanda hukukunda mağdurun şeref ve haysiyetini ihlal eden yazının üçüncü kişiye bildirildiği yer mahkemesi yetkilidir⁽²⁰⁾.

Portekiz hukukunda basın yoluyla kişilik haklarının ihlali ceza hukuku kapsamında ele alınmış ve hakaret içeren beyanın gönderildiği veya alındığı yer mahkemesi yetkili kabul edilmiştir⁽²¹⁾.

Hollanda hukukuna göre davalının ikametgahı veya sakin olduğu yer mahkemesi yetkilidir. Davalı Hollanda'da ikamet etmiyor ise veya sakin değilse o zaman forum actoris uygulanır⁽²²⁾.

Mr. Damon doktrinde savunulan davacının ikâmetgâhı mahkemesinin yetkisini Konvansiyona aykırı bulmakta⁽²³⁾ ve haksız fiillerle ilgili yetkili mahkeme tesisinde kabul edilen iki kriter üzerinde odaklanmaktadır: Zararın meydana geldiği yer ve zarara yol açan fiilin işlendiği yer⁽²⁴⁾. Söz konusu davada zarara yol açan fiil birden fazla zarara yol açmaktadır. Zarar haksız fiili oluşturan nihai unsurun olduğu yani gazete, radyo ve televizyon yoluyla gerçekleşen haksız fiillerde, gazetenin satıldığı ya da radyo ve televizyon programının alındığı yerde meydana gelmektedir. Zarara yol açan fiil yeri ise gazetenin yayınlandığı ya da programın yayına verildiği yerdir⁽²⁵⁾. Enformasyon kamuoyunun bilgisine sunulunca zarar meydana gelmektedir. Böylelikle zarar ile zarara yol açan fiilin coğrafi ayrımı açık bir şekilde gerçekleşmektedir⁽²⁶⁾.

Mr. Damon Konvansiyonun amaçlarından birinin yetkili mahkemelerin sayısının çoğaltılmasının önlenmesi olduğuna dikkat çekerek⁽²⁷⁾ davacının, genel yetkili mahkeme olan davalının ikametgahı mahkemesi yanın-

(19) (1995) ECR, I-424 pr.36.

(20) (1995) ECR, I-424 pr.37.

(21) (1995) ECR, I-424 pr.38.

(22) (1995) ECR, I-424 pr.39.

(23) (1995) ECR, I-425-426 pr. 42-47.

(24) (1995) ECR, I-426 pr.48

(25) (1995) ECR, I-427 pr.52.

(26) (1995) ECR, I-427 pr.53.

(27) (1995) ECR, I-428 pr.57.

da, zarara sebep olan fiilin işlendiği yer veya zararın meydana geldiği yerde dava açabileceğini kabul etmektedir⁽²⁸⁾. Zarara sebep olan fiilin işlendiği yer mahkemesi bütün zararlar için yetkilidir; zira sözkonusu zararın tümü bu hukuka aykırı fiilden doğmuştur⁽²⁹⁾. Buna karşılık zararın meydana geldiği yer mahkemesi sadece uyuşmazlıkla sözkonusu mahkeme arasında özellikle sıkı bir bağlantının bulunması halinde yetkili olacaktır. Dolayısıyla zararın meydana geldiği yer mahkemesi diğer bir Üye Devlette meydana gelen zarar için yetkili olmayacaktır⁽³⁰⁾. Öncelikle zararın meydana geldiği yer mahkemesi, o ülkede mağdurun itibarına yapılan zararı ve bunun derecesini en iyi şekilde takdir edecek; diğer yandan bu sayede aynı anda birden fazla ülkede dava açılmış olması önlenmiş olacaktır⁽³¹⁾.

Mr. Damon Konvansiyonun amacının maddi hukuklarla ilgili kuralların birleştirilmesi olmayıp, Üye Devlet mahkemelerinin yetkisinin tesisi olduğunu belirterek⁽³²⁾, yerel mahkemenin zararı doğuran olayların neler olduğunu, haksız fiillere uygulanan hukuka göre saptayacağını vurgulamıştır⁽³³⁾.

Sonuç itibarıyla Mr. Damon zarara sebep olan fiil olarak yayın yerini kabul etmiş ve bu yer mahkemesinin tüm zararlar için yetkili olduğunu; buna karşılık gazetenin satıldığı yer mahkemesinin ise zarar yeri mahkemesi olarak sadece kendi yetki alanı içinde meydana gelen zararlar için yetkili olduğunu benimsemiştir⁽³⁴⁾.

B. Mr. Leger'in Mütalaası

Mr. Leger de esas itibarıyla Mr. Damon'un görüşlerine katılmaktadır. Madde 5 (3) adaletin tecellisi ve muhakemenin etkili şekilde yürütülmesi amacıyla hizmet etmektedir. Bu nedenle temel amaç merkezleştirilmiş forum tespit etmektir⁽³⁵⁾. Zarara sebep olan fiil yeri olarak yayının basıldığı

(28) (1995) ECR, I-428 pr. 58.

(29) (1995) ECR, I-429 pr. 60.

(30) (1995) ECR, I-431 pr. 70-71.

(31) (1995) ECR, I-431 pr. 73-74.

(32) (1995) ECR, I-435 pr. 93.

(33) (1995) ECR, I-435 pr. 95.

(34) (1995) ECR, I-438 pr. 111.

(35) (1995) ECR, I-441 pr. 9.

yer mahkemesi Topluluk içinde cereyan eden tüm zararların tazmini için yetkilendirilmiş merkezi forumdur⁽³⁶⁾. Bununla birlikte sözkonusu mahkeme uyuşmazlığı görmeye münhasır değildir. İlkin bu mahkeme çoğu kez davalının ikametgahı mahkemesi ile örtüşmektedir. İkinci olarak da zararın meydana geldiği yer potansiyel bir forum olarak dışlanamaz. Bu nedenle davacı tercihi göre sadece davalının ikametgahı mahkemesi ve zarara sebep olan fiilin işlendiği yer mahkemesinde değil, zararın meydana geldiği yer mahkemesinde de dava açabilmelidir⁽³⁷⁾.

Mr. Leger'e göre madde 5 (3) anlamında haksız fiilin vuku bulunduğu yer, yayının satıldığı yer anlamına gelmemektedir⁽³⁸⁾. Gazetenin basıldığı yer olarak zarara sebep olan fiil yeri ile gazetenin satıldığı yer olarak zararın meydana geldiği yer arasında bir ayrım yapmak gerekmektedir⁽³⁹⁾. Mr. Leger zararın hissedildiği yer mahkemesini uygun bir forum olarak görmemektedir. Zira bu durumun davacının ikâmetgâhı mahkemesine yetki tanıyacağını bunun da Konvansiyonun amacına ters düşeceğini kabul etmektedir⁽⁴⁰⁾. Mr. Leger maddi zarar için kabul edilmeyen zararın hissedildiği yer mahkemesinin yetkisinin, manevi zararlar için kabul edilmesini anlayamadığını belirtmekte⁽⁴¹⁾ ve şeref ve haysiyet ihlali yoluyla gerçekleşen tecavüzlerde zararın gazetenin satıldığı yerde de meydana geldiğini kabul etmektedir. Zarar mağdurun ikametgahı mahkemesinden ayrılabilir⁽⁴²⁾. Davacıların birden fazla olması halinde ikametgahlarının tespitinin güçlüğü de, davacının ikametgahı mahkemesinin yetkili kılınmasını engellemektedir⁽⁴³⁾.

Sonuç itibarıyla dava konusu uyuşmazlık ile forum arasındaki bağlantı, ancak mahkemenin bulunduğu ülkede meydana gelen zararlar için yetki tesisini gerekli kılmaktadır. Aksine çözüm forum shoppinge yol açacaktır⁽⁴⁴⁾.

(36) (1995) ECR, I-442 pr. 11.

(37) (1995) ECR, I-442 pr. 12-16.

(38) (1995) ECR, I-443 pr. 26 vd.

(39) (1995) ECR, I-445 pr. 37.

(40) (1995) ECR, I-445 pr. 38 vd.

(41) (1995) ECR, I-446 pr. 42.

(42) (1995) ECR, I-446 pr. 44-45.

(43) (1995) ECR, I-447 pr. 46.

(44) (1995) ECR, I-449 pr. 55-56.

IV. MAHKEMENİN KARARI

Avrupa Adalet Divanı birinci, ikinci, üçüncü ve altıncı soruları bir grup altında incelemiş ve emsal karar olan *Mines de Potasse d'Alsace*⁽⁴⁵⁾ davasına atıf yaparak m. 5 (3)'ün, zararın meydana geldiği yer veya zarara yol açan fiilin işlendiği yer olarak algılanması gerektiğini hükme bağlamıştır⁽⁴⁶⁾. Mahkemeye göre maddi tazminat ile ilgili olarak ileri sürülen görüşler manevi tazminat için de aynen geçerlidir⁽⁴⁷⁾.

Basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde zarara yol açan fiil yeri, ancak söz konusu gazetenin yayıncısının tesis yeri olabilir; zira bu yer zarar verici fiilin doğduğu ve kişilik hakkını ihlal eden yazının yazıldığı ve dağıtımına sunulduğu yer olmaktadır⁽⁴⁸⁾. Yayıncının tesis yeri mahkemesi hukuka aykırı fiilden kaynaklanan bütün zararlar için yetkilidir. Bununla birlikte bu mahkeme genellikle Konvansiyonun 2(1) maddesindeki yetkili mahkeme ile örtüşmektedir⁽⁴⁹⁾.

Uluslararası alanda basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde gerçek ve tüzel kişinin onuruna, itibarına ve ismine yapılan zarar, mağdur orada tanınmak koşuluyla gazetenin satıldığı yerde meydana gelmektedir⁽⁵⁰⁾. Buna göre gazetenin satıldığı ve mağdurun zararı hissettiği her Üye Devlet mahkemesi o devlet içinde mağdurun itibarına yapılan zarar için yetkili olacaktır⁽⁵¹⁾. Hernekadar aynı uyuşmazlığın değişik safhalarının farklı mahkemelerde görülmesinin ters etkileri olacak ise de davacı için her zaman davalının ikametgahı ve yayıncının tesis yeri mahkemelerinde dava açma imkanı mevcuttur⁽⁵²⁾.

Mahkeme dördüncü, beşinci ve yedinci soruları bir grup altında değerlendirmiş ve Konvansiyonun maddi hakları birleştirme gibi bir amacının olmadığını, usul kurallarının ulusal mahkemelerin tâbi olduğu ulusal hukuka göre belirleneceğini hükme bağlamıştır⁽⁵³⁾. Konvansiyon zarar ve-

(45) Bkz. dn. 5.

(46) (1995) ECR, I-460 pr. 20.

(47) (1995) ECR, I-460 pr. 23.

(48) (1995) ECR, I-460-461 pr. 24.

(49) (1995) ECR, I-461 pr. 25-26.

(50) (1995) ECR, I-461 pr. 29.

(51) (1995) ECR, I-462 pr. 30.

(52) (1995) ECR, I-462 pr. 32.

(53) (1995) ECR, I-463 pr. 36.

rici olarak düşünölen bir fiilin işlendiği yerleri referans alarak uyuşmazlığı çözecek mahkemenin yetkisine karar vermektedir. Bununla birlikte zarara yol açan fiilin hangi durumlarda mağdura zarar verdiğinin kabul edileceğini veya davacının hangi delillerle davasını ikame edeceğini belirtmek Konvansiyonun görevi değildir⁽⁵⁴⁾. Bu meseleler ulusal mahkemeler tarafından, ulusal kanunlar ihtilafı kurallarına göre belirlenecek olan maddi hukuk hükümleri çerçevesinde çözümlenecektir⁽⁵⁵⁾.

Sonuç olarak Avrupa Adalet Divanı basın yoluyla kişilik haklarının ihlali davasında davacının, yayıncının tesis yeri mahkemesinde uğradığı zararın tümü için veya gazetenin satıldığı ve mağdurun itibarının zarara uğradığını iddia ettiği yer mahkemesinde, sadece o yerde meydana gelen zarar miktarı için dava açabileceğini hükme bağlamıştır.

V. HOUSE OF LORDS KARARI

Avrupa Adalet Divanının kararı üzerine mesele bir kez daha House of Lords önüne gelmiştir⁽⁵⁶⁾. Mahkemede davalı vekili, olayda davacıların zarar gördüklerini iddia ettiklerini, bu iddianın madde 5 (3) anlamında yetki tesisi için yeterli olmadığını öne sürmüştür. Buna göre Miss Shevill gazetedeki yazı nedeniyle herkes tarafından tanındığını ispat etmemiştir ve sadece yazıda isminin geçmesi yeterli değildir. Chequepoint S.A.R.L ise Birleşik Krallıkla bağlantıda değildir ve bu yüzden İngiltere’de zarar görmesi mümkün değildir⁽⁵⁷⁾.

Buna karşılık davacı vekili bu meselelerin 1968 Konvansiyonu kapsamında olmadığını belirtmiştir⁽⁵⁸⁾.

House of Lords da bu görüşe katılarak Avrupa Adalet Divanının haksız fiili oluşturan unsurların ulusal mahkeme tarafından kendi maddi hukukunu uygulayarak karar verileceğini hükmettiğini⁽⁵⁹⁾ bu nedenle İngiliz

⁽⁵⁴⁾ (1995) ECR, I-464 pr. 38.

⁽⁵⁵⁾ (1995) ECR, I-464 pr. 39.

⁽⁵⁶⁾ Bkz (1996) 3 All ER, 929.

⁽⁵⁷⁾ (1996) 3 All ER, 932.

⁽⁵⁸⁾ (1996) 3 All ER, 933.

⁽⁵⁹⁾ (1996) 3 All ER, 933. House of Lords’un, Avrupa Adalet Divanına atfen yaptığı bu saptama doğru değildir. Zira Avrupa Adalet Divanı esasa ait bu meselelerin ulusal kanunlar ihtilafı kurallarınca belirlenecek olan maddi hukuk hükümlerine göre çözümleneceğini kabul etmiştir ((1995) ECR, I-464 pr. 39). Oysa House of Lords bu durumu lex forinin maddi hukuk hükümlerinin uygulanması olarak algılamıştır.

hukukuna göre özel olarak zararın ispatına gerek olmaksızın m. 5(3)'ün uygulama imkânı bulunduğunu kabul etmiştir. Dolayısıyla sözkonusu uyuşmazlığın çözümünde İngiliz mahkemeleri yetkili görülmüştür⁽⁶⁰⁾.

VI. AVRUPA ADALET DİVANI KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Avrupa Adalet Divanı haksız fiili oluşturan zarara sebep olan fiilin işlendiği yer ile zarar yeri ayrımına sadık kalmış ve basın yoluyla kişilik haklarının ihlali halinde, yayıncının tesis edildiği yeri zarara sebep olan fiilin işlendiği yer olarak kabul ederek, bu yer mahkemesini bütün zararlar için yetkili kılmıştır. Buna karşılık gazetenin satıldığı ve mağdurun itibarının zarar gördüğünü iddia ettiği yer, zarar yeri olarak ele alınmış ve bu yer mahkemesi sadece kendi yetki alanı içinde gerçekleşen zararlar için yetkili kılınmıştır.

Bu iki unsur, uluslararası alanda cereyan eden basın yoluyla kişilik haklarının ihlali olaylarında diğer safhalarla birlikte ele almakta yarar vardır.

a) Basın yoluyla kişilik hakkı ihlalinin safhaları⁽⁶¹⁾:

1. safha: gazetenin basılması
2. safha: satışa sunulma (parekende satış noktalarına gazetenin gönderilmesi)
3. safha: satış ya da başka bir yolla okuyucuya dağıtım
4. safha: gazetenin okunması (haberleşme)
5. safha: mağdurun okuyucunun gözünde itibarının düşmesi

b) Zarar yeri

Mahkeme gazetenin satış yerini ve mağdurun itibarının zarar gördüğünü iddia ettiği yeri zarar yeri olarak kabul etmiştir. Buna göre 3., 4. ve 5. safhaların tümü zarar yeri kapsamına girmektedir. Bunların herbirinin farklı yerlerde olması mümkündür. Ama Mahkeme gazetenin satış yerinin aynı zamanda mağdurun uğradığı zararın meydana geldiği yer olmasını ya da tam tersi mağdurun zarara uğradığını iddia ettiği yerde gazetenin satılmış olmasını da aradığı için bu iki unsur birarada bulunmalıdır ki yetkili

⁽⁶⁰⁾ (1996) 3 All ER, 933.

⁽⁶¹⁾ KAYE, s. 1456.

mahkeme tesis edilmiş olsun. Bunun dışında 4.ve 5. safhaları da birarada düşünmek mümkündür. Gazetenin okuyucu tarafından okunması ile mağdurun itibarı zedelenecektir. Ama bunun için gazetenin okunduğu yerde mağdurun tanınması gerekmektedir. Bu açıdan gazetenin okunduğu her yerde mağdur için zararlı sonuç meydana gelmeyecektir. Dolayısıyla 5. safha tek başına ele alındığında, zaten 4. safhayı da bünyesinde barındırmış olacaktır; zira gazete okunmadan mağdurun itibarının zedelenmesi mümkün değildir⁽⁶²⁾. Komplike bir haksız fiil türü olan basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde zarar yeri olarak gazetenin satış yerinin esas alınması ve mağdurun itibarının burada zedelenmiş olmasının da şart koşulması yerindedir. 5. safha tek başına zarar yeri olarak ele alınsa idi gazetenin hiç satışa sunulmadığı bir yerde, mağdur itibarının zedelendiği iddiası ile dava açma imkânına sahip olacaktı. Mahkemenin bu saptamasıyla hem yetkili mahkeme sayısı çoğaltılmamış hem de davalı için zarar yerinin önceden tahmini mümkün kılınmıştır.

c) Zarara sebep olan fiilin işlendiği yer

Avrupa Adalet Divanı zarara sebep olan fiilin işlendiği yer olarak yayıncının tesis yerini kabul etmiştir. Mahkeme bu sonuca raportör görüşlerinden farklı bir şekilde ulaşmıştır. Zira her iki raportör de bu noktada gazetenin basım yerini esas almıştır⁽⁶³⁾. Mahkeme yayıncının tesis edildiği yeri, zarar verici fiilin doğduğu ve yayının dağıtımına sunulduğu yer olarak kabul etmektedir⁽⁶⁴⁾. Oysa bu her durumda böyle değildir. Bir yayıncı A ülkesinde tesis edilmiş olabilir; ama gazetesi B ülkesinde basılıp oradan satışa sunuluyor olabilir. Bu durumda zarara sebep olan fiilin işlendiği yer B ülkesi olmasına rağmen, Mahkemeye göre A ülkesinde dava açmak gerekecektir⁽⁶⁵⁾.

Diğer yandan yayıncının tesis yeri ilkesi Konvansiyonun 2. maddesindeki genel kural olan davalının ikametgahı mahkemesine nazaran esaslı bir farklılık getirmemektedir⁽⁶⁶⁾. Zaten Mahkeme de bu hususu gözönünde

(62) Karşı görüş KAYE, s. 1460.

(63) (1995) ECR, I-438 pr. 111; I-441 pr. 11.

(64) (1995) ECR, I-460 pr. 24.

(65) KAYE, s. 1442.

(66) Tanım olarak tesis yeri konvansiyon sistemi içinde ikametgah anlamına gelmemektedir. KAYE, s. 1442.

bulundurmaktadır⁽⁶⁷⁾. Yayıncının tesis yerinin hangi andaki tesis yeri olduğu da kararda açıklanmamıştır⁽⁶⁸⁾.

Basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde zarara sebep olan fiilin işlendiği yer 1. ve 2. safhayı yani gazetenin basılıp, satışa sunulduğu yeri ifade etmektedir. Bu durum davalının hareket sahası içinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla zarara sebep olan fiil gazetenin basımı olduğu için, bu yer mahkemesinin de yetkili olması çok doğaldır. Mahkeme basım yeri yerine, yayıncının tesis yerini esas alırken, basımın bu yerde yapıldığını kabul etmektedir.

d) Tayin edilen mahkemelerin yetkisinin zarar miktarı açısından kısıtlanması

Avrupa Adalet Divanı yayıncının tesis yeri mahkemesi için herhangi bir kısıtlamaya gitmemiş, hukuka aykırı fiilden kaynaklanan bütün zararlar için yetkili olduğunu kabul etmiştir. Zira bu yer zarar verici fiilin olduğu ve dağıtımına sunulduğu yer olmaktadır⁽⁶⁹⁾. Bununla birlikte Mahkeme bütün zararlar kavramına Avrupa Birliği dışında meydana gelen zararların da dahil olup olmadığını açıkça belirtmemiştir⁽⁷⁰⁾.

Buna karşılık zarar yeri olarak esas alınan gazetenin satıldığı ve mağdurun zarara uğradığını iddia ettiği her Üye Devlet mahkemesi, o devlet içinde mağdurun itibarına yapılan zarar için yetkili olacaktır⁽⁷¹⁾. Mahkeme aynı uyumsuzluğun değişik safhalarının farklı mahkemelerde görülmesinin ters etkilerini kabul etmekle birlikte, davacı için davalının ikametgahı veya yayıncının tesis yeri mahkemelerinin de seçenekler içinde olması karşısında, bu ters etkinin bertaraf edildiğini önesürmektedir⁽⁷²⁾.

Mahkeme gazetenin satış yeri ve mağdurun zarara uğradığını iddia ettiği yeri birlikte ele alarak, zarar yeri kıstasına göre belirlenecek mahkemelerin sayısını azaltmayı hedeflemiştir. Ama yine de basın yoluyla kişilik haklarının ihlalinde Avrupa Birliği içinde bu kıstası gerçekleştirecek birden fazla yetkili mahkeme olacaktır. İşte bu durumda Mahkeme, uyuş-

(67) (1995) ECR, I-461 pr. 25-26.

(68) KAYE, s. 1461.

(69) (1995) ECR, I-460-461 pr. 24.

(70) CARTER, s. 120.

(71) (1995) ECR, I-462 pr. 30.

(72) (1995) ECR, I-462 pr. 32.

mazlık ile forum arasında sıkı bağlantının tesis edilmesi gerektiği prensibinden hareketle dava açılan mahkemenin, başka bir Üye Ülkede meydana gelen zararlar için yetkisiz olduğuna hükmetmiştir. Böylelikle forum shopping önlenmiş, her zarar yeri mahkemesi kendi yetki alanı içinde meydana gelen zarar için yetkilendirilmiştir.

Mahkeme böylece AB içinde “mahkeme kararlarının serbest dolaşımını” kolaylaştırmış, birbiriyle uyuşmayan mahkeme kararlarının verilmesini engelleyerek tanıma ve tenfize imkan tanımıştır⁽⁷³⁾.

VII. TÜRK HUKUKUNDAKİ DURUM İLE KARŞILAŞTIRMA

MÖHUK kişilik haklarının ihlalden kaynaklanan uyuşmazlıklar için özel bir yetki kuralı getirmemiştir. Bu nedenle MÖHUK m. 27 gereği iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları uluslararası alanda cereyan eden bir kişilik hakkı ihlali davasında da yetkili mahkemeyi belirleyecektir.

HUMK m. 21 “haksız fiilden mütevellit dava o fiilin vuku bulduğu mahal mahkemesinde ikame olunabilir” diyerek Brüksel konvansiyonu m. 5 (3) hükmüne paralel bir özel yetki kuralı getirmiştir. Buna göre haksız fiili oluşturan eylem ve zarar yerinden hangisinin esas alınacağı meselesi Türk hukuku açısından da önemini korumaktadır.

Doktrin haksız fiilin vuku bulduğu yer kavramını fiilin esaslı unsurlarından birinin gerçekleştiği her yer olarak kabul etmektedir⁽⁷⁴⁾. Bu durumda gazetenin yayınlandığı yerde de, satıldığı yerde de dava açmak mümkün olacaktır⁽⁷⁵⁾. Yargıtay basın yoluyla kişilik haklarının ihlali halinde haksız fiilin vuku bulduğu yer mahkemesini tayin ederken, Ceza Muhakemeleri Usulu Kanununun 8/4 maddesine de atıf yapıp, mağdura seçimlik bir hak tanıyarak davasını neşir merkezi, ikametgah veya sakin olduğu mahallerde açma imkanını kabul etmiştir⁽⁷⁶⁾. Yargıtay “yayın konusu olay ne-

(73) FISHER, s. 120-121.

(74) Bkz. KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, c. I, İstanbul 2001, s. 483; ÜSTÜNDAĞ, Sami: Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 2000, s. 227; BİLGE/ÖNEN: Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, Ankara 1978, s. 199; ÖNEN, Ergun: Medeni Yargılama Hukuku, Ankara 1979, s. 39-40; GÜRDOĞAN, Burhan: “Selahiyet-Haksız Fiilin Vuku Bulduğu Yer” (1975) 5 Jurisdictio, s. 491; ANSAY, Sabri Şakir: Hukuk Yargılama Usulleri, Ankara 1954, s. 93.

(75) KARAHASAN, Mustafa Reşit: Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, c.II, Ankara 1989, s. 1237.

(76) 4. HD. T. 21.9.1979 E. 8160, K. 10172; 4. HD. T. 6.3.1981 E. 2502, K. 2812. Nakleden KARAHASAN, s. 1238-1239.

rede geçerse geçsin, bu yayımın sonunda daha çok onu bilenlerin ve tanıyanların çoğunlukta bulunduğu yer çevresinde kötü tanınmasına yol açma sonucu doğurabilir. Kişinin bu yolla halele uğrayan kişilik hakları da yayım sonucunda onun bulunduğu yerde zarar meydana getirmiş olur” diyerek⁽⁷⁷⁾ davacının ikametgahı veya sakin olduğu yeri zarar yeri olarak algılamıştır.

Genel yetkili mahkemeyi düzenleyen HUMK m. 9/I uyarınca davalının ikametgahı mahkemesi de haksız fiil alanında geçerliliğini sürdürmektedir. HGK 1983 yılında verdiği bir kararda, HUMK m. 21’in kesin yetki kuralı olmadığını hükme bağlamıştır⁽⁷⁸⁾. Buna göre de Konvansiyon uygulaması ile Türk hukuku arasında bir paralellik mevcuttur.

Kişilik haklarının ihlali davalarında Konvansiyonda ve Konvansiyonun yorumunda kabul edilmeyen bir yetki kuralı, Türk hukukuna, 3444 sayılı yasayla Medeni Kanunda yapılan bir değişiklikle girmiştir. Eski MK m. 24/a davacıya kendi ikametgahında dava açma imkanı getirmiştir. Buna göre “Davacı şahsiyet haklarının himayesi için kendi ikametgahı veya davalının ikametgahı mahkemesinde de dava açabilir.

Davacı aynı zamanda maddi ve manevi tazminat ile vekaletsiz işgörme hükümleri uyarınca tecavüzden elde edilen kazancın kendisine verilmesini birlikte talep etmiş ise, bu davaları da ikametgahı mahkemesinde de açabilir”⁽⁷⁹⁾.

⁽⁷⁷⁾ 4. HD. T. 13.2.1976 E. 1117, K. 1477. Nakleden KARAHASAN, s. 1238.

⁽⁷⁸⁾ HGK T. 28.12.1983, E. 1981/3-644, K. 1983/1408. YKD c. 10, 1984/II, s. 1637.

⁽⁷⁹⁾ Davacı maddi tazminat, manevi tazminat ve vekaletsiz işgörme hükümleri uyarınca kazancın geri verilmesi davasını MK. m. 24/a-I’deki davalarla birlikte açtığı takdirde, kendi ikametgahı mahkemesi yetkili olacaktır. DURAL bu durumu sadece durdurma davası ile birlikte maddi ve manevi tazminat davası ile kazancın iadesi davası için öngörmektedir (Bkz. DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan: Kişiler Hukuku, İstanbul 2001, s. 164. Aynı yönde OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY: Kişiler Hukuku, İstanbul 1999, s. 157; OĞUZMAN, Kemal: “İsviçre ve Türkiye’de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler” Prof. Dr. Halûk TANDOĞAN’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1990, s. 32). Bununla birlikte OĞUZMAN, sona eren tecavüzün devam eden etkisinin bertarafı için hukuka aykırılığın tespiti ve kararın yayınlanması ile birlikte manevi tazminat istenmesi halinde de davacının ikametgahı mahkemesinde dava açılabilirliğini öngörmektedir. ((s. 46); OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY, s. 157). Yargıtay ise davacının ikametgahı mahkemesinin koruyucu davalarla birlikte açılmayan manevi tazminat davasında da alternatif yetki tesis ettiği sonucuna varmıştır. Bkz. 4. HD. T. 17.1.2000, E. 1999/11171, K. 2000/78 (YKD c. 26, S.5, Mayıs 2000, s. 689. Bu karar için bkz. HELVACI, Serap: “Tazminat Davalarında Yetkili Mahkeme” Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaşgünü Armağanı, c. 2, İstanbul 2001, s. 905 vd), 4.HD. T. 28.1.1999, E. 1998/8346, K. 1999/326 (YKD c. 25, S. 7, Temmuz 1999, s. 911).

Yeni MK. m. 25/son ise “davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir” diyerek eski MK m. 24/a’dan öte bir düzenleme getirmiş ve davacının ikametgahı mahkemesini, bağımsız bir yetki kuralı olarak, maddi ve manevi tazminat ve kazancın iadesi talepleri için de kabul etmiştir. Bu durumda söz konusu davaların davacının ikametgahı mahkemesinde açılması için koruyucu davalardan biri ile birlikte açılma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır⁽⁸⁰⁾.

Eski MK m. 24/a kişilik hakkının ihlali davalarında kesin yetki kuralı getirmediği gibi⁽⁸¹⁾ yeni MK m. 25/son da kesin yetki kuralı değildir. Davacı isterse HUMK m. 21’e göre haksız fiilin vuku bulunduğu yer olarak kabul edilen eylem yeri veya zarar yeri mahkemelerinde, isterse HUMK m. 9’a göre davalının ikametgahı mahkemesinde veya MK m. 25’e göre kendi ikametgahı mahkemesinde dava açabilir. Yargıtay HUMK m. 21 anlamında zarar yerini tespit ederken, davacının bulunduğu yer mahkemelerini de esas almaktaydı. MK m. 25’de öngörülen yerleşim yeri kavramı, MK m. 19’daki anlamıyla, bulunma yeri kavramından daha dardır. Bu itibarla davacının bulunma yeri ikametgah olarak yetkili mahkemenin tesisi için yeterli olmasa da zarar yerinin tespiti açısından önemini koruyacaktır⁽⁸²⁾.

Avrupa Adalet Divanının, Konvansiyonun amacına aykırı bulunduğu davacının ikametgahı mahkemesi Türk hukukunda yetkili mahkeme olarak kabul edilmiştir. Bu itibarla kişiliğin korunmasında davacı kendisi için en elverişli mahkemede dava açacaktır. Bununla birlikte davacının ikametgahı pekçok olayda gazetenin satıldığı ve davacının zarar gördüğü yer olacaktır. Ama bu durumun gerçekleşmediği olaylarda davacının ikametgahı mahkemesi, zarar yerinden ayrı ve bağımsız olarak yetki tesisi için yeterlidir. Böylece Türkiye’de ikametgahı olan davacı, Avrupa Birliğine üye bir ülkede ikamet eden davalıyı, Türkiye’de satılmayan bir gazete için, Türkiye’de dava edebilecektir.

(80) Böylelikle kanunkoyucu, Yargıtay uygulamasında zaten benimsenen esası (bkz. dn. 79) hukuki kural haline getirmiş olmaktadır.

(81) DURAL/ÖĞÜZ, s. 164; KARAHASAN, s. 1237; OĞUZMAN, s. 32; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY, s. 157; TEKİNAY, Selahattin Sulhi: “Kişilik Haklarına İlişkin Yasal Değişiklikler Hakkında Eleştiriler” Prof. Dr. Halûk TANDOĞAN’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1990, s. 63; SERDAR, İlknur: Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması, Ankara 1999, s. 384. Aksi yönde HELVACI, s. 912.

(82) KARAHASAN, s. 1241.

SONUÇ

Avrupa Adalet Divanı Shevill davasıyla bir kez daha haksız fiillerde yetkili mahkemenin, davacının seçimine göre, haksız fiili oluşturan eylem ve zarar unsurlarından herhangi birinin gerçekleştiği yer mahkemesi olduğunu vurgulamıştır. Uluslararası alanda basın yoluyla gerçekleşen kişilik hakkı ihlallerinde asıl mesele bu unsurların gerçekleşme yerinin tespitidir. Çünkü bir ülkede basılan bir gazete pek çok ülkede satışa sunulmakta ve bir yazı nedeniyle gerçekleşen kişilik hakkı ihlalinde zarar, bu gazetenin satıldığı her ülkede meydana gelmektedir. Bununla birlikte kişiliğe yapılan tecavüz neticesi gerçekleşen zararın bir ülkeye lokalize edilmesinin güçlüğü, bu tür haksız fiillerde zarar yerinin tespitini daha da zorlaştırmaktadır. Bir kişinin sosyal ilişkilerinin yoğun olduğu, tanındığı bir çevrede şeref ve haysiyetinin daha fazla ihlal olduğu gerçeği, zarar yerleri arasında yapılacak sınırlamada bu hususun gözönünde tutulmasını gerektirmektedir.

Avrupa Adalet Divanı basın yoluyla gerçekleşen kişilik hakkı ihlallerinde gazetenin satıldığı yeri esas almış ama bunu davacının itibarının zarar gördüğünü iddia ettiği yerle birlikte savunmuştur. Buna göre davacı tanındığı yerde itibarının zedelendiğini iddia edecektir ve bu yerde dava açabilmesi için de orada gazetenin satılmış olması gerekir.

Basın yoluyla kişilik hakkı ihlallerinde zarara yol açan eylem gazetenin basılmasıdır. Bu itibarla eylem yeri olarak basım yerinin esas alınması gerekirdi. Oysa Mahkeme raportör görüşünden farklı olarak yayıncının tesis yerini esas almıştır ki bu da çoğu kez davalının ikametgahı mahkemesi ile örtüşecektir. Diğer yandan basım yeri ile tesis yerinin her zaman aynı ülke olmayabileceği de gözönünde tutulmalıdır.

Avrupa Adalet Divanının zarar yeri mahkemeleri için o yargı alanı içinde gerçekleşen zarar miktarını ölçü olarak kabul etmesi de yerindedir. Buna göre AB içinde örneğin Fransız mahkemeleri, Fransa içinde cereyan eden zararlar için yetkili olacak; buna karşılık İtalya'da meydana gelen zarar miktarı için uyuşmazlığın İtalyan mahkemelerinde görülmesi gerekecektir. Bununla birlikte böyle bir yetki dağılımı doğal olarak maddi zararlar için sözkonusu olacaktır; zira niteliği gereği manevi zarar için bu şekilde bir bölünme mümkün değildir. Dolayısıyla manevi zarar bir bütün olarak davacının itibarının zarara uğradığını iddia ettiği ve gazetenin satıldığı yerde talep edilecektir.

